

PWYLLGOR SGRIWTINI CORFFORAETHOL

Cofnodion y cyfarfod rhithwir a gynhaliwyd ar 17 Tachwedd 2020

YN BRESENNOL: Y Cynghorydd Aled Morris Jones (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Dylan Rees (Is-gadeirydd)

Y Cynghorwyr John Griffith, Richard Griffiths, Bryan Owen, Alun Roberts, John Arwel Roberts.

Aelod Cyfetholedig: Mr Keith Roberts (Yr Eglwys Gatholig)

Aelodau Portffolio

Y Cynghorwyr Llinos Medi Huws (Arweinydd ac Aelod Portffolio ar gyfer y Gwasanaethau Cymdeithasol), Richard Dew (Aelod Portffolio ar gyfer Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd), Carwyn Jones (Aelod Portffolio ar gyfer Prosiectau Mawr a Datblygu Economaidd), R. Meirion Jones (Aelod Portffolio ar gyfer Addysg, Ieuencid, Llyfrgelloedd a Diwylliant) Alun Mummery (Aelod Portffolio ar gyfer Tai a Chefnogi Cymunedau) R.G. Parry, OBE, FRAGS (Aelod Portffolio ar gyfer Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo), Dafydd Rhys Thomas (Aelod Portffolio ar gyfer Busnes y Cyngor), Robin Williams (Aelod Portffolio ar gyfer Cyllid)

Trwy Wahoddiad: Y Cynghorydd Dafydd Roberts (Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Cyllid)

WRTH LAW: Dirprwy Brif Weithredwr
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro
Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc
Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol Dros Dro
Pennaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo
Pennaeth Gwasanaethau Tai
Pennaeth Gwasanaethau Oedolion Dros Dro
Pennaeth Gwasanaethau Democratiaidd
Pennaeth Gwasanaeth Dros Dro (Rheoleiddio a Datblygu Economaidd)
Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid
Rheolwr Rhaglen, Cynllunio Busnes a Pherfformiad (GM)
Rheolwr Sgriwtini (AGD)
Swyddog Pwyllgor (ATH)

YMDDIHEURIADAU: Y Cynghorwyr Lewis Davies, Richard Owain Jones, Nicola Roberts, Mrs Anest Frazer (Aelod Cyfetholedig)

HEFYD YN BRESENNOL: Mr Gareth Wyn Williams (Gohebydd Democratiaeth Leol)

Croesawodd y Cadeirydd bawb a oedd yn bresennol ac, er mwyn y recordiad, gofynnodd i bawb gyflwyno eu hunain.

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

2 COFNODION Y CYFARFODYDD BLAENOROL

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a gynhaliwyd ar 14 Hydref 2020 (Galw i Mewn) a 20 Hydref, 2020 a chadarnhawyd eu bod yn gofnod cywir.

3 DOGFEN GYFLAWNI BLYNYDDOL (CYNLLUN GWELLA) 2020/21

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid yn ymgorffori'r Ddogfen Gyflawni Flynyddol am gyfnod o ddeunaw mis o fis Hydref 2020 i fis Mawrth 2022 i'r Pwyllgor ei ystyried a chraffu arno. Mae'r Ddogfen Gyflawni Flynyddol yn canolbwyntio ar y gwaith y bydd yr Awdurdod yn ei wneud i gyflawni'r dyheadau a nodir yng Nghynllun y Cyngor 2017-22.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Aelod Portffolio ar gyfer Busnes y Cyngor a nododd fod y Ddogfen yn cwmpasu cyfnod estynedig o ddeunaw mis a chyfeiriodd at yr her o lunio'r ddogfen mewn cyfnod o ansicrwydd oherwydd y pandemig Covid-19. Yr amcan wrth saerïo'r Cynllun, fydd yn cael ei adolygu wrth i amgylchiadau esblygu a newid, oedd bod yn uchelgeisiol ond yn realistig ac i gydnabod yr effaith bellgyrhaeddol y mae'r argyfwng Covid-19 wedi'i gael ar y Cyngor, trigolion yr Ynys, y gymdeithas a'r economi drwy gynnwys pedair rhaglen adfer thematig. Bydd y pedair rhaglen yn canolbwyntio ar adfer yr economi, adfer cyrchfan, adfer cymdeithasol a chymunedol ac adfer sefydliadol.

Cytunodd y Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid ei bod yn bwysig fod y rhaglen waith a grynhoir yn y Ddogfen Gyflawni yn ogystal â bod yn uchelgeisiol, yn un y gellir ei chyflawni er gwaetha'r pandemig presennol. Bydd y Ddogfen yn cael ei rhoi ar waith drwy gynlluniau busnes y gwasanaethau sy'n tystio bod y mesurau'n rhai y gellir eu cyflawni. Mae'r cyfnod amser hirach nag arfer yn cydnabod y sefyllfa bresennol ac yn caniatáu'r amser a'r cyfle i ddod allan o'r argyfwng ac i gyflawni'r Cynllun. Cyfeiriodd y Cadeirydd at y cwestiynau sgriwtini allweddol. Roedd y cwestiwn cyntaf yn ymwneud ag effaith pwysau ariannol posib a diffyg adnoddau ar allu'r Cyngor i gyflawni'r Cynllun arfaethedig o ystyried y bydd angen parhau i ddelio â'r pandemig. Gwahoddwyd yr Aelod Portffolio ar gyfer Cyllid i gyflwyno ei safbwynt ar y sefyllfa ariannol yn y dyfodol.

Cadarnhaodd y Cynghorydd Robin Williams, Aelod Portffolio ar gyfer Cyllid, y byddai'r Pwyllgor Gwaith yn derbyn adroddiad ar sefyllfa'r gyllideb refeniw a chyfalaf yn Chwarter 2 2020/21 yn ei gyfarfod ar 30 Tachwedd. Ar hyn o bryd, dengys y data bod tanwariant yn y gyllideb refeniw ac o dan amgylchiadau arferol byddai hynny'n cael ei groesawu. Fodd bynnag, oherwydd yr ansicrwydd cyffredinol yn sgil yr argyfwng parhaus oherwydd y pandemig a pha mor gyflym y gall y sefyllfa newid, mae'n rhaid bod yn ofalus wrth wneud penderfyniadau a bydd angen i'r Cyngor adolygu'r sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn ariannol pan fydd mewn sefyllfa well i asesu'r sefyllfa ariannol ac i gynllunio ar y sail hynny. Ar hyn o bryd, mae Llywodraeth Cymru'n parhau i ddarparu cymorth ariannol i awdurdodau lleol.

Dywedodd y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog 151 fod ansicrwydd sylweddol yn parhau ynglŷn â beth fydd yn digwydd yn ystod y tri mis nesaf, er bod y data ariannol yn ymddangos yn addawol ar hyn o bryd. Rhagwelir y bydd cyhoeddiad Llywodraeth Cymru ynghylch y setliad dros dro ar gyfer llywodraeth leol yn 2021/22 ym mis Rhagfyr yn rhoi

mwy o eglurder, ynghyd â chanlyniadau Chwarter 3 wedi hynny. Yn hanesyddol, gwelir pwysau ychwanegol yn ystod y gaeaf, yn arbennig yn y Gwasanaethau Cymdeithasol, ond y gobaidh yw y bydd y sefyllfa ariannol yn gliriach erbyn dechrau'r gwanwyn ac y gellir cyflwyno'r data hwn i'r Pwyllgor Gwaith i lywio ei benderfyniadau mewn perthynas â chyllideb 2021/22.

Wrth ymateb i gwestiynau am fforddiadwyedd y Cynllun, o ystyried y cyd-destun Covid-19 a'r effaith ar berfformiad y Cyngor, dywedodd y Dirprwy Brif Weithredwr bod capasiti'r sefydliad i ddatblygu'r gwaith yn ystyriaeth bwysig. Er bod Swyddogion yn hyderus fod modd cyflawni'r rhaglen a amlinellir yn y Ddogfen Gyflawni a bod gweithlu'r Cyngor yn meddu ar y galluoedd a'r arbenigedd i'w chyflawni, dylid nodi y bydd gweithgareddau a gweithredoedd yn cael eu gyrru gan drywydd Covid-19 ar ddechrau'r flwyddyn newydd – os yw'r sefyllfa'n gwella bydd modd rhoi'r cynlluniau adfer ar waith ond os bydd y sefyllfa'n gwaethygu yna efallai y bydd rhaid adleoli staff i helpu gyda'r ymateb i'r argyfwng.

Wrth ymateb i gwestiwn ynghylch gweithredu'r pedair rhaglen adfer ar yr un pryd â'r Ddogfen Gyflawni, eglurodd y Prif Weithredwr fod adfer yn broses dros gyfnod o amser ac y bydd natur gwaith y Cyngor yn addasu ac yn newid yn ystod y cyfnod hwn. Er y bydd cyfrifoldebau craidd y Cyngor yn parhau i gael eu cyflawni bydd unrhyw ymyraethau ychwanegol yn ddibynnol ar raglenni cenedlaethol ac argaeledd arian a chapasiti er mwyn i awdurdodau lleol ymgymryd â gwaith adfer pellach. Lluniwyd cynlluniau adfer drafft ond os na fyddant yn cael eu rhoi ar waith cyn y gwanwyn, yna gall nifer o bethau newid yn y cyfamser e.e. y penderfyniad diweddar i ymestyn y cynllun seibiant swyddi (ffyrlo) ac oblygiadau hynny o ran cyflogaeth leol. Oherwydd bod y Ddogfen Gyflawni'n gynllun deunaw mis, mae'n debygol yr ailymwelir â hi i sicrhau ei bod yn adlewyrchu cynnydd y broses adfer a blaenoriaethau adfer yr Awdurdod yn fwy effeithiol a bod y cynlluniau a gyflwynwyd yn derbyn mewnbwn wleidyddol, a bod cyfle i ddylanwadu arnynt a'u herio. Bydd blaenoriaethau'n cael eu harwain gan yr angen, boed hynny fesul cymuned neu fesul sector, heb anghofio hefyd am Brexit, fydd yn cael ei weithredu yn y dyfodol agos ac sy'n cymhlethu'r sefyllfa ymhellach o ran yr economi ac yn ychwanegu at y gymysgedd o ffactorau sydd oll angen sylw. Fodd bynnag, wrth i'r Awdurdod symud ymlaen a theimlo'n hyderus ei fod yn symud i'r cyfnod adfer bydd yn rhoi ystyriaeth, dan arweiniad y Prif Weithredwr, i'w waith dydd i ddydd, i waith adfer ychwanegol yn ogystal â gwaith argyfwng, gyda'r bwriad o gyfuno'r elfennau hyn mewn Cynllun Gweithredu newydd fydd yn diwallu anghenion cymunedau'r ynys, ei busnesau a'i heconomi.

Wrth ymateb i gwestiwn am bwysigrwydd gwaith partneriaeth i gyflawni'r ddogfen, rhoes yr Arweinydd enghreifftiau o ble mae cyfraniad partneriaid yn ffurfio rhan bwysig o'r ddogfen gan ychwanegu fod yr awdurdod wedi sefydlu cysylltiadau gwaith cynhyrchiol dros nifer o flynyddoedd gydag amrywiaeth o bartneriaid allweddol a bod yr argyfwng wedi cryfhau'r cysylltiadau hynny. Dywedodd y Dirprwy Brif Weithredwr fod yr Awdurdod wedi ymrwymo i gydweithio effeithiol rhwng gwasanaethau a phortffolios a bod yr argyfwng wedi rhoi amlygrwydd i'r agwedd hon. Bydd yr Awdurdod yn parhau i gydweithio ac i weithio mewn partneriaeth lle bydd hynny'n caniatáu iddo ddylanwadu a chael effaith a lle bydd hynny'n ychwanegu gwerth.

Derbyniwyd sylwadau a chwestiynau ychwanegol fel a ganlyn –

- A yw ymrwymiad yr Awdurdod i ddefnyddio Premiwm y Dreth Gyngor i sicrhau fod tai addas ar gael i bobl leol yn eu cymunedau lleol drwy ddatblygu 3 tŷ gwag a rhoi cynnig i brynwyr tro cyntaf lleol eu prynu yn ddigon uchelgeisiol ac oni ddylid gosod targed mwy uchelgeisiol ar gyfer menter yr oedd y Pwyllgor yn ystyried yn un clodwiw. Esboniodd y Pennaeth Gwasanaethau Tai'r broses ble mae'r Cyngor yn gweithio gyda pherchnogion eiddo gwag sy'n dewis gwerthu eu heiddo i'r Cyngor yn hytrach nac ar y farchnad agored; mae'r Cyngor yn adnewyddu'r eiddo ac yna'n eu gwerthu i brynwyr tro cyntaf lleol ac yn

cadw cyfran o'r ecwiti i sicrhau eu bod yn parhau i fod yn fforddiadwy. Eglurodd y Swyddog fod gan y Gwasanaeth Tai 3 eiddo o'r fath ar gyfer cyfnod y Cynllun sy'n cael eu hadnewyddu ar hyn o bryd, er y cwblhawyd gwaith ar 7 eiddo yn barod.

- Cyfeiriwyd ymhellach at yr amwysedd sy'n bodoli mewn perthynas â'r dreth ar ail gartrefi ble mae ail gartrefi'n cael eu hail-ddynodi'n eiddo busnes (ar ôl i Asiantaeth y Swyddfa Brisió dystio eu bod yn bodloni'r meini prawf) gan olygu nad ydynt yn talu premiwm ail gartrefi'r Dreth Gyngor na'r Dreth Gyngor ond yn hytrach yn talu trethi busnes, er bod nifer o eiddo o'r fath yn gymwys i dderbyn rhyddhad trethi busnesau bach. Cadarnhaodd y Cynghorydd Robin Williams, yr Aelod Portffolio ar gyfer Cyllid bod pryder a fynegwyd gan y Pwyllgor Gwaith ynglŷn â cholli incwm wrth i nifer gynyddol o ail gartrefi drosglwyddo allan o'r system dreth gyngor i drethi busnes wedi cael ei gyfleu mewn llythyr at Lywodraeth Cymru yr oedd y Prif Weinidog wedi ymateb iddo. Darllenodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Cyllid ymateb y Prif Weinidog a oedd yn cyfeirio at y ffaith mai Cymru yw'r unig wlad yn y Deyrnas Gyfunol ble rhoddyd pwerau dewisol i awdurdodau lleol godi premiwm Treth Gyngor o hyd at 100% ar ail gartrefi ac eiddo gwag hirdymor ac yn nodi hefyd y cyflwynwyd y darpariaethau hynny i gynorthwyo cynghorau i reoli problemau'n ymwneud â chyflenwad tai yn lleol yn hytrach nac fel mesur i gynhyrchu refeniw. Er bod Llywodraeth Cymru'n cydnabod y broblem a grëir mewn cymunedau yn y Gogledd wrth i ail gartrefi gael eu trosglwyddo o drethi domestig i drethi busnes, a'r angen i ganfod atebion priodol i'r cymunedau hynny er mwyn sicrhau nad yw pobl lleol yn cael eu prisio allan o'r cymunedau lle cawsant eu geni, mae'n datgan nad oes atebion cyflym a bod 4 trywydd posib yn cael eu hystyried fel syniadau ar gyfer y weinyddiaeth nesaf, sef amrywio lefel uwch y dreth trafodion tir ar gyfer ail gartrefi ar lefel ranbarthol; cynyddu'r cyfnod y mae'n rhaid gosod eiddo cyn y bydd yn gymwys ar gyfer trethi busnes; cyflwyno pwerau i awdurdodau lleol godi treth twristiaeth a chreu manteision i brynwyr tro cyntaf lleol. Daeth yr Aelod Portffolio ar gyfer Cyllid i'r casgliad yr ymddengys na fydd Gweinyddiaeth bresennol Llywodraeth Cymru, sydd ddim yn ystyried fod amwysedd yn bodoli, yn mynd i'r afael â'r mater; mae hyn yn siomedig o ystyried ei bod yn broblem yn Ynys Môn ac yn effeithio ar nifer o awdurdodau lleol eraill yng Nghymru hefyd.

- Gan gydnabod y gwaith sy'n cael ei wneud i greu tai fforddiadwy ar gyfer pobl lleol, gan gynnwys dod ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd, gwnaed pwynt ynghylch angen sydd yr un mor ddybryd i gynyddu nifer y tai rhent gan nad yw pob tŷ a ddynodir yn dŷ fforddiadwy o fewn cyrraedd pawb yn ariannol. Eglurodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Tai fod cynllun prynu hen dai cyngor yr Awdurdod 30% yn uwch na'r targed a bod tai cyngor newydd yn parhau i gael eu datblygu (er yn is na'r targed eleni oherwydd y pandemig), gyda nifer o unedau ar y gweill a nifer yn barod i'w gosod fel rhan o'r nod o ddarparu stoc dai fforddiadwy.

Ar ôl ystyried y Ddogfen Gyflawni Flynyddol am gyfnod o ddeunaw mis o fis Hydref 2020 i fis Mawrth 2022, a'r wybodaeth ychwanegol a ddarparwyd gan Swyddogion ac Aelodau Portffolio yn y cyfarfod, penderfynodd y Pwyllgor argymhell y Ddogfen Gyflawni Flynyddol 2020-2022 i'r Pwyllgor Gwaith (*Bu i'r Cynghorwyr Aled Morris Jones a Bryan Owen atal eu pleidlais*)

NI CHYNIWIWYD UNRHYW GAMAU YCHWANEGOL

4 MONITRO PERFFORMIAD: CERDYN SGORIO CORFFORAETHOL CHWARTER 2 2020/21

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid yn ymgorffori'r Cerdyn Sgorio Corfforaethol ar gyfer Chwarter 2 2020/21 i'r Pwyllgor ei ystyried a chraffu arno.

Cyflwynodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Busnes y Cyngor yr adroddiad a chadarnhaodd fod y pandemig Covid-19 wedi cael effaith ar yr adroddiadau chwarterol ar gyfer Ch4 2019/20 a Ch1 2020/21 ac y cytunwyd i beidio â'u cyhoeddi a'u trafod yn y pwyllgorau perthnasol. Mae delio â'r pandemig wedi bod yn her sylweddol i'r Cyngor – nid yn unig o ran cynnal gwasanaethau rheng flaen a chynnal busnes arferol lle bo hynny'n bosib, ond hefyd o ran sicrhau fod trefniadau iechyd a diogelwch mewn lle i ddiogelu staff yr Awdurdod wrth iddynt ddarparu gwasanaethau. Bu'n rhaid i'r Cyngor ymateb i amgylchiadau sy'n newid yn gyflym ac addasu iddynt. Fodd bynnag, mae'n galonogol nodi fod y mwyafrif (88%) o'r dangosyddion sy'n cael eu monitro yn parhau i berfformio'n dda yn erbyn y targedau (statws CAG Gwyrdd neu Felyn) gyda phresenoldeb yn y gweithle (2.66 diwrnod o absenoldeb fesul ALIC yn ystod y cyfnod yn erbyn targed o 4.48 diwrnod) a'r dangosyddion o dan symud i wasanaethau digidol ymysg yr uchafbwyntiau ar gyfer y cyfnod adrodd.

Ymatebwyd fel a ganlyn i'r pwyntiau a'r cwestiynau a godwyd gan y Pwyllgor –

- Mewn perthynas â phwysigrwydd gwydnwch a llesiant staff o ran parhau i gynnal perfformiad da, cytunodd y Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid fod llwyddiant y Cyngor wrth ymateb i'r argyfwng i'w briodoli i raddau helaeth i gydweithrediad ei weithlu a'i barodrwydd i addasu. Yn ei dro, mae'r Cyngor wedi ceisio cyfathrebu, ymgysylltu a darparu cymorth i'w staff mewn perthynas â'u lles a'u hanghenion wrth weithio o bell ac mae'r ymateb positif i'r Arolwg Staff Interim ar Weithio Gartref a ddisbarthwyd yn gynharach yn ystod y pandemig yn tystio i hynny. Yn ogystal, mae lefelau straen yn cael eu monitro fel rhan o'r broses o fonitro presenoldeb yn y gwaith ac mae'n galonogol nodi na chafwyd cynnydd yn lefelau straen staff o gymharu â'r un chwarter yn ystod y flwyddyn flaenorol. Mae rheoli straen yn bwysig ac mae staff yn cael eu hannog i gymryd egwyl o'u gwaith yn rheolaidd ac mae hynny'n cael ei danlinellu gan y Prif Weithredwr yn ei negeseuon wythnosol i staff ac mae rheolwyr y gwasanaeth yn cynorthwyo gyda hynny hefyd. Cydnabyddir y gall delio gyda'r pandemig dros fisoedd lawer achosi blinder, yn arbennig wrth i fisoedd y gaeaf ddynesu.
- Mewn perthynas â'r posibilrwydd fod gweithio gartref yn ffactor o ran y gwelliant mewn lefelau presenoldeb yn y gwaith, esboniodd y Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid fod y gweithlu wedi dod ynghyd ar ddechrau'r pandemig ac wedi ymrwymo fel tîm i ymateb i'r argyfwng. Mae dadansoddiad o'r data o gymharu â'r llynedd a'r rhesymau am absenoldebau salwch yn dangos, er na fu newid yn y mathau o salwch, bu llai o achosion a rhaid cofio hefyd fod Chwarter 2 yn cyd-fynd â chyfnod o dywydd braf sy'n cael ei gysylltu ag iechyd gwell ni waeth a yw staff yn gweithio gartref neu yn y swyddfa. Yn draddodiadol, misoedd y gaeaf yw'r mwyafrif o ran presenoldeb yn y gwaith a rhagwelir y bydd hyn yn cael ei adlewyrchu yn y ffigyrau ar gyfer Ch3 a Ch4. Serch hynny, mae Swyddogion yn hyderus y bydd y cychwyn cadarn i 2020/21 yn golygu y bydd y targed ar gyfer presenoldeb yn y gwaith yn cael ei gyflawni ar ddiwedd y flwyddyn, neu y rhagorir arno o bosib. Gellir priodoli'r gwelliant yn y ffigyrau i nifer o ffactorau mewn blwyddyn eithriadol.
- Mewn perthynas â'r diffyg a ragwelir yn y Dreth Gyngor a'r gorwariant ragamcanedig o £234k a'r goblygiadau i wasanaethau'r Cyngor mewn perthynas â chyflawni eu targedau, esboniodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Cyllid bod y posibilrwydd y byddai mwy o bobl yn methu talu eu Treth Gyngor ac yn gwneud cais i Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor o ganlyniad i broblemau ariannol yn deillio o'r pandemig. Er y bydd ymestyn y cynllun seibiant swyddi (ffyrlo) i ddiwedd mis Mawrth 2021 heb amheuaeth yn helpu'r sefyllfa ariannol, mae'n rhy gynnar o hyd i ragweld sut fydd y sefyllfa'n datblygu hyd at ddiwedd y flwyddyn a beth fydd sefyllfa'r Cyngor bryd hynny.
- Eglurodd y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 y sefyllfa mewn perthynas â'r effaith ar incwm y Dreth Gyngor gan amlinellu sut y cyfrifir sylfaen y

Dreth Gyngor ar sail yr eiddo y codir y Dreth Gyngor safonol arnynt, a'r eiddo y mae'n rhaid talu premiwm y Dreth Gyngor arnynt (premiwm o 100% yn achos eiddo gwag tymor hir a phremiwm o 35% yn achos ail gartrefi). At ddibenion cyfrifo sail y dreth, defnyddir ffigwr o 80% o'r eiddo y gellir codi premiwm arnynt er mwyn adlewyrchu newidiadau yn ystod y flwyddyn yn nifer yr eiddo y mae'r premiwm yn daladwy arnynt a hefyd i sicrhau nad yw'r targed incwm o breimiwm y Dreth Gyngor yn cael ei osod ar lefel rhy uchel. Yn ystod y flwyddyn, mae nifer o ail gartrefi wedi trosglwyddo o drethi domestig i drethi busnes gan arwain at gollu incwm dreth gyngor yn ogystal ag incwm o'r premiwm. Yn ogystal, gellir ôl-ddyddio ceisiadau i gofrestru ail gartrefi ar gyfer trethi busnes sy'n golygu fod rhaid i'r Cyngor ad-dalu'r dreth gyngor o ddyddiad y cofrestriad. Tra bod nifer yr ail gartrefi sy'n ailgofrestru fel busnesau wedi cynyddu, nid yw nifer y cartrefi yn y categori premiwm ail gartrefi wedi newid yn sylweddol, yn bennaf oherwydd bod pobl yn prynu eiddo sy'n talu'r Dreth Gyngor safonol fel ail gartrefi, sy'n cael eu nodi fel cartrefi o'r fath gan yr Awdurdod ac y codir y premiwm arnynt wedyn. Canlyniad y symudiadau hyn yw gostyngiad yn nifer yr eiddo y codir y Dreth Gyngor safonol arnynt ac mae hynny'n cael effaith ar refeniw'r Dreth Gyngor. Tra bod incwm y premiwm yn uwch na'r targed oherwydd mai dim ond 80% o'r eiddo cymwys a ddefnyddir ar gyfer cyfrifo sail y Dreth Gyngor a bod hynny'n creu gwagedd yn y gyllideb, mae incwm o'r Dreth Gyngor safonol yn is am y rhesymau canlynol - mae tai yn cael eu trosglwyddo i'r categori premiwm; mae eiddo'n symud allan o'r system dreth gyngor yn gyfan gwbl; mae perchnogion ail gartrefi yn derbyn ad-daliad ar y dreth gyngor a dalwyd ganddynt ar ôl cofrestru fel busnesau. O ran casglu'r Dreth Gyngor, er bod y gyfradd casglu yn is na'r llynedd, mae'r sefyllfa'n well na'r disgwyl yn rhannol oherwydd y cynllun seibiant swyddi (ffyrlo) sydd wedi caniatáu i bobl barhau i dalu'r dreth gyngor heb orfod troi at Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Fodd bynnag, ni wyddys beth fydd effaith tymor hir y pandemig ar y rhai sydd â dyledion Treth Gyngor a ni ddaw hynny'n glir hyd nes y bydd y broses casglu dyledion wedi'i gwblhau. Rhagwelir y bydd angen cynyddu'r ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg fydd yn ei dro'n cael effaith ar y gyllideb refeniw.

Mewn ymateb i gwestiynau pellach am refeniw'r premiwm ac a oes angen adolygu'r polisi oherwydd y man gwan yn y ddeddfwriaeth, cadarnhaodd y Swyddog fod y premiymau ar ail gartrefi ac eiddo gwag tymor hir yn cynhyrchu incwm o thua £1m a £500k y flwyddyn yn y drefn honno a bod cyfran sylweddol o'r incwm hwnnw'n cael ei ddyrannu i'r Gwasanaeth Tai i gefnogi tai yn lleol. Nid mater o ddewis yw newid tŷ o fod yn ail gartref i fod yn eiddo busnes – mae'n rhaid i Asiantaeth y Swyddfa Brisiu gadarnhau fod y meini prawf angenrheidiol wedi cael ei bodloni; y broblem yw a oes gan Asiantaeth y Swyddfa Brisiu ddigon o gapasiti i fonitro cydymffurfiaeth â'r meini prawf yn dilyn cofrestru'r eiddo fel eiddo busnes. Cyflwynir adroddiad ar weithrediad y Premiwm ers iddo gael ei gyflwyno ar Ynys Môn i'r Pwyllgor Gwaith ym mis Rhagfyr, 2020.

- Mewn perthynas â Dangosydd 43 (Canran o apeliadau cynllunio a wrthodwyd) a ddangosir yn Goch ar y cerdyn sgorio, gyda pherfformiad o 50% yn erbyn targed o 65, gofynnwyd ai'r Pwyllgor oedd wedi gwneud penderfyniadau yn groes i argymhelliad y swyddog yn achos y 3 apêl (allan o 6) a gadarnhawyd gan yr Arolygiaeth Gynllunio. Eglurodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Cynllunio fod y 3 apêl yn ymwneud â cheisiadau am anheddau newydd i gymryd lle hen eiddo ac mai Swyddogion oedd wedi penderfynu ar y ceisiadau. Mewn ymateb i sylwadau pellach ynghylch ymweliadau safle gan y Pwyllgor – maent wedi cael eu hatal ar hyn o bryd oherwydd Covid-19 – gan ddweud eu bod yn elfen bwysig o'r broses gwneud penderfyniadau, cadarnhaodd yr Aelod Portffolio fod ymweliadau safle wedi cael eu hailgyflwyno ar ffurf rhithwir. Awgrymodd y Cadeirydd y gellid trafod y mater ymhellach yng nghyfarfodydd yr Arweinyddion Grwpiau.
- Mewn perthynas â Dangosydd 27 (Canran yr atgyfeiriadau plant sy'n ailgyfeiriadau o fewn 12 mis) sy'n Goch ar y cerdyn sgorio gyda pherfformiad o 38.89% yn erbyn taged o 10%, gofynnwyd beth oedd y rhesymau am y tanberfformiad. Eglurodd yr Arweinydd a'r

Aelod Portffolio ar gyfer y Gwasanaethau Cymdeithasol mai dangosydd lleol yw hwn a gyflwynwyd er mwyn rhoi sylw i fater penodol a godwyd gan AGC. Nid yw ailgyfeiriad o angenrheidrwydd yn golygu fod y plentyn dan sylw'n cwrdd â'r trothwy ar gyfer asesiad neu ymyrraeth a bydd y dangosydd yn cael ei adolygu i benderfynu a yw'n addas i bwrpas. Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol Dros Dro fod y dangosydd yn cyfeirio at nifer gymharol fechan o achosion yng nghyd-destun nifer y teuluoedd y mae'r Gwasanaethau Cymdeithasol yn ymgysylltu â nhw a bod eu hanghenion yn newid ac yn esblygu gan olygu y gallant gael eu hailgyfeirio am gymorth sy'n diwallu'r anghenion newydd hynny. Canfu adolygiad o ffeiliau achosion a ailgyfeiriwyd fod pob un ohonynt wedi cael eu hailgyfeirio'n briodol i'r gwasanaeth am resymau a sefyllfaoedd newydd nad oedd modd eu rhagweld neu eu hatal.

- Mewn perthynas â Dangosydd 35 (nifer y dyddiau calendr a gymerir ar gyfartaledd i osod unedau llety y mae modd eu gosod, ac eithrio Unedau Anodd eu Gosod) sydd yn Goch ar y cerdyn sgorio gyda pherfformiad o 78 diwrnod yn erbyn targed o 26 diwrnod, cwestiynwyd y tanberfformiad. Cadarnhaodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Tai fod sefyllfa'r pandemig wedi cael effaith ar berfformiad ac nad oedd yn bosib gosod tai ar yr un raddfa oherwydd bod rhaid cydymffurfio â deddfwriaeth coronafeirws a gofynion cadw pellter cymdeithasol. Fodd bynnag, bydd y Gwasanaeth yn dadansoddi'r dangosydd hwn yn fanylach er mwyn cael gwell dealltwriaeth o'r rhesymau am y tanberfformiad. Dywedodd y Pennaeth Gwasanaethau Tai fod y broses gosod tai wedi parhau yn ystod y pandemig, ond bod y broses yn arafach e.e. cafodd 131 uned eu gosod eleni, o gymharu â 206 uned yn ystod yr un cyfnod y llynedd. Er bod hyn yn gyflawniad o hyd o ystyried yr amgylchiadau heriol, bydd y Gwasanaeth yn ceisio dod â pherfformiad yn agosach at y targed yn ystod y misoedd nesaf.

Ar ôl ystyried yr adroddiad a'r diweddariadau a roddwyd gan Swyddogion yn y cyfarfod, penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad, nodi'r meysydd y mae'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth yn eu rheoli er mwyn sicrhau gwelliannau i'r dyfodol ac i argymhell y mesurau lliniaru a amlinellwyd i'r Pwyllgor Gwaith.

NI CHYNIWIWYD UNRHYW GAMAU YCHWANEGOL

5 ADRODDIAD CYNNYDD Y PANEL SGRIWTINI CYLLID

Rhoes y Cynghorydd Dafydd Roberts, Cadeirydd y Panel Sgriwtini Cyllid, ddiweddariad llafar i'r Pwyllgor ynghylch cyfarfodydd mwyaf diweddar y Panel fel a ganlyn –

- Cyflwynwyd crynodeb o drafodaethau'r Panel yn y cyfarfod a gynhaliwyd ar 3 Medi ac y cyflwynwyd adroddiad yn ei gylich i gyfarfod y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ar 14 Medi 2020.
- Amlinellwyd y prif bynciau trafod yng nghyfarfod y Panel a gynhaliwyd ar 13 Tachwedd, fel y nodir isod –
 - Y cynnydd o ran gwariant ar gyllideb gyfalaf 2020/21 gan nodi fod tanwariant o £16m yn y rhaglen yn Chwarter 1 oherwydd bod cynlluniau wedi cael eu gohirio, yn bennaf oherwydd y pandemig;
 - Perfformiad y gyllideb refeniw yn Chwarter 1, gan graffu'n benodol ar amrywiadau yng nghyllidebau gwasanaethau unigol a'r rhesymau am y tanwariannau/gorwariannau yn y cyfnod hwn.
 - Ailgychwyn yr adolygiadau gwasanaeth er mwyn paratoi ar gyfer y broses gosod y gyllideb.
 - Y rhagolygon ar gyfer cyllideb 2021/22 gan nodi y bydd y setliad dros dro ar gyfer llywodraeth leol yn cael ei gyhoeddi ar 22 Rhagfyr, 2020.

Penderfynwyd nodi'r diweddariad a roddwyd ac i ddiolch i Gadeirydd y Panel Sgriwtini Cyllid am y wybodaeth.

6 BLAEN RAGLEN WAITH

Cyflwynwyd blaen raglen waith y Pwyllgor er ystyriaeth. Nododd y Cadeirydd fod dau gyfarfod arbennig wedi'u trefnu ar 10 a 17 Rhagfyr 2020 i ystyried y Rhaglen Moderneiddio Ysgolion yn ardal Llangefni.

Penderfynwyd –

- **Cytuno ar fersiwn gyfredol y blaen raglen waith ar gyfer 2020/21.**
- **Nodi'r cynnydd hyd yma o ran gweithredu'r blaen raglen waith.**

**Cynghorydd Aled Morris Jones
Cadeirydd**